

Satakunnan ammattikorkeakoulu

Laura Kumpulainen

OMAHOITAJATOIMINTA LASTENPSYKIATRIAN
KOKOVUOROKAUSIOSASTOLLA

Hoitotyön koulutusohjelma

2015

OMAOITAJATOIMINTA LASTENPSYKIATRIAN KOKOVUOROKAUSIOSASTOLLA

Kumpulainen, Laura
Satakunnan Ammattikorkeakoulu
Hoitotyön koulutusohjelma
Joulukuu 2015
Ohjaaja: Hannula, Erja
Sivumäärä: 26
Liitteet: 4

Asiasanat: lastenpsykiatria, psykiatria, omahoitaja, yksilövästuuinen hoitotyö

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata omahoitajatoimintaa lastenpsykiatri-sella kokovuorokausiosastolla hoitajien kokemana. Tutkimusongelmia olivat: mitkä asiat toimivat hyvin omahoitajana toimimisessa, mitä ongelmakohtia omahoitajana toimimisessa on sekä mitä omahoitajuudessa pitäisi kehittää osastolla hoitajien näkö-kulmasta. Tavoitteena oli antaa kyseiselle osastolle mahdollisuus kehittää omahoita-jatoimintaansa. Toisaalta tavoitteena oli tuoda esille asioita, jotka toimivat osastolla hyvin.

Tutkimus tehtiin yhteistyössä Satakunnan sairaanhoitopiirin kanssa. Tutkimusaineis-to kerättiin puolistrukturoidulla kyselylomakkeella. Kysely toteutettiin lastenpsykiat-rian osastolla tammikuussa 2015. Kyselyyn vastasi kahdeksan hoitajaa.

Kyselykaavakkeessa oli neljä kysymystä, jotka käsittelivät omahoitajuudessa hyvin toimivia asioita, ongelmakohtia omahoitajuudessa sekä omahoitajuudessa kehitettä-viä asioita. Neljänteen kohtaan hoitajat saivat kirjoittaa vapaana tekstinä vielä jotain muuta, jota halusivat kertoa.

Tutkimustuloksista tuli esiin suuri vastuu omahoitajana toimimisessa. Vastuuta pidet-tiin sekä hyvänä asiana että ongelmanakin. Osaston moniammatillisuus nousi myös tärkeäksi tekijäksi omahoitajana toimimisessa. Siitä koettiin saavan paljon tukea po-tilaan hoitoon sekä erilaisia näkökulmia työhön. Tieto uuden potilaan tulemisesta osastolle koettiin saavan riittävän ajoissa, jotta omahoitaja ehtii tutustumaan potilaan tietoihin.

Tutkimustulosten mukaan omahoitajuudessa kehitettäviä asioita ovat uusien työnte-kijöiden parempi perehdyttäminen sekä lapsen ja vanhempien vuorovaikutuksen tu-keminen. Tutkimustuloksissa ilmeni myös, että vaikeahoitoisen omapotilaan hoidos-sa omahoitaja tuntee usein olevansa aika yksin, eikä saa riittävää tukea kollegoiltaan. Vuorotyön aiheuttamat vaikeudet koettiin haastaviksi erityisesti silloin, kun omahoi-tajalla on yövuoroja eikä tällöin näe omapotilaastaan kuin öisin nukkumassa.

Tutkimustuloksia voidaan jatkossa käyttää hyväksi omahoitajuuden parantamiseksi sekä hoitajien, että potilaan näkökulmasta.

PRIMARY NURSING IN THE CHILDREN'S PSYCHIATRIC FULL-TIME DEPARTMENT

Kumpulainen, Laura

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Nursing

December 2015

Supervisor: Hannula, Erja

Number of pages: 26

Appendices: 4

Keywords: child psychiatry, psychiatry, primary nurse, primary nursing

This thesis is made to describe, by the nurses' own experience, primary nurse action in the children's psychiatric full-time department. The survey case problems were: which things worked well while working as a primary nurse, what kind of problems there are while working as a primary nurse and what there is in primary nursing to improve from the nurses' point of view. The target was to give to that specific department a chance to improve their primary nursing. Secondly the goal was also to bring up things that already worked just fine.

This survey was conducted with the cooperation of the Satakunnan sairaanhoitopiiri. The research data was gathered with a semi-structured questionnaire. The inquiry was executed in the children's psychiatric department in January 2015. Eight nurses gave a response to this inquiry.

There were four questions in the questionnaire which involved things that work fine in primary nursing, primary nursing problems and things which still needed improving in primary nursing. To the fourth question, nurses were able to write freely if they still had something in mind that they wanted to share.

Research results revealed the big responsibility there is while working as a primary nurse. The responsibility was considered as a good thing as well as a problem. Also the multiprofessionality of the department came to prominence as a good thing in working as a primary nurse. It was experienced to create a lot of support while taking care of the patients and to give different kind of aspects to work. The information of new patient's arrival was experienced to reach the primary nurse early enough so she/he had enough time to get to know the patient's background.

According to the results of the survey, things that needed improvement in primary nursing were: the initiation of new employers and the support in child's and parent's communication. Some of the results also showed that the primary nurse may feel often a bit alone and experience lack of support from the peers while having an especially refractory patient. The problems caused by shift work were experienced hard especially when the primary nurse works in a night shift and sees his/her private patient exclusively when she/he is sleeping.

These research results can be used in the future to improve primary nursing both from the nurse's and the patient's point of view.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	KIRJALLISUUSKATSAUS.....	6
2.1	Lastenpsykiatria ja lastenpsykiatrinen hoito.....	6
2.2	Yksilövastuinen hoitotyö.....	7
2.3	Omahoitajatoiminta lastenpsykiatrisella osastolla.....	8
2.4	Aikasemmat tutkimukset.....	8
3	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TUTKIMUSONGELMAT.....	10
4	TUTKIMUKSEN TEKEMINEN.....	10
4.1	Tutkimusmenetelmä ja tiedonkeruumenetelmä.....	10
4.2	Analysointimenetelmä.....	11
5	LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS.....	12
6	TUTKIMUSTULOKSET.....	14
6.1	Osaston omahoitajatoiminnassa hyvin toimivat asiat.....	14
6.2	Ongelmalliset asiat osaston omahoitajatoiminnassa.....	17
6.3	Omahoitajatoiminnassa kehitettävät asiat.....	18
6.4	Muut omahoitajatoiminnasta esiin tulleet asiat.....	20
7	TULOSTEN TARKASTELU JA POHDINTA.....	22
7.1	Tulosten tarkastelu.....	22
7.2	Pohdinta ja jatkotutkimus- ja kehittämisasiheet.....	24
	LÄHTEET.....	25
	LIITE 1.....	27
	LIITE 2.....	28
	LIITE 3.....	31
	LIITE 4.....	33

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata omahoitajan toimintaa lastenpsykiatrisella kokovuorokausiosastolla Satakunnan keskussairaalassa hoitajien kokemana. Teen opinnäytetyön omahoitajuudesta lastenpsykiatrisella kokovuorokausiosastolla Satakunnan keskussairaalassa hoitajien näkökulmasta. Osasto tarjoaa ympärivuorokautista osastohoitoa kuudelle alle 13-vuotiaalle lapselle. Osastolla tutkitaan ja hoidetaan lasten vakavia psyykkisiä häiriöitä. (Satakunnan sairaanhoitopiirin [www-sivut](#). 2010.) Osastolla työskentelee sairaanhoitajia, mielenterveyshoitajia, lastenhoitajia, lääkäri sekä osastonhoitaja.

Lastenpsykiatrisella osastolla hoidetaan lapsia, joilla on vakavia psyykkisiä häiriöitä. Osastohoito tarjoaa lapselle sekä hänen perheelleen hoitoa silloin, kun tarvitaan avohoitoa tiiviimpää hoitokontaktia. Lapsen hoidossa korostuu perhekeskeisyys. Perhe pyritään ottamaan lapsen hoitoon mahdollisimman paljon mukaan. Hoito suunnitellaan aina juuri lapselle sopivasti ja hoidon suunnitteluun osallistuu perheen lisäksi lapselle nimetty omahoitaja, lääkäri, psykologi sekä mahdollisesti muita erityisasiantuntijoita. Osastohoidon tarkoituksena on lisätä lapsen vuorovaikutustaitoja, opettaa lasta käsittelemään ja hallitsemaan omia tunteitaan, kehittämään erilaisia taitoja omalle ikätasolleen sekä parantaa lapsen toimintakykyä. (HUS:in [www-sivut](#).)

Tein opinnäytetyön puolistrukturoidulla kyselylomakkeella osastolle toimiville hoitajille.

2 KIRJALLISUUSKATSAUS

2.1 Lastenpsykiatria ja lastenpsykiatrinen hoito

Mielenterveyslain mukaan alaikäisen lapsen psykiatrinen hoitoa tulee järjestää yksiköissä, jossa on siihen valmiudet ja edellytykset. Hoito tulee järjestää erillään aikuisista. (Mielenterveyslaki 14.12.1990/1116.)

Lastenpsykiatria on lääketieteen erikoisala, joka käsittelee lapsia, jotka tarvitsevat erityistä apua ja tukea erilaisissa mielenterveysongelmissa. Lapsilla on paljon erilaisia tunne-elämän vaikeuksia ja ongelmia, joita lastenpsykiatriassa pyritään hoitamaan, sekä auttamaan lasta sekä tämän perhettä arjessa selviytymisessä. (Enroos 2006, 52.)

Lapsuus ei ole yksinäinen ja irrallinen vaihe elämässä, joten lapsuudessa koetut tapahtumat, lapsen fyysinen ja psyykinen kehitys sekä erilaiset sosiaaliset suhteet antavat pohjan aikuisiän hyvinvoinnille. On tehty laajoja väestötutkimuksia, joissa on selvinnyt, että jopa noin puolet aikuisilla esiintyvät mielenterveyshäiriöt ovat saaneet alkunsa jo ennen 14 vuoden ikää. (THL:n www-sivut.)

Kun lapsi joutuu lastenpsykiatriselle osastolle, niin hoitaja on koko ajan läsnä lapsen elämässä. Oleminen lastenpsykiatrisella osastolla pyritään pitämään mahdollisimman kotoisan tuntuksena ja normaalina elämisenä. (Friis, Eirola & Mannonen 2004, 150.) Hoitajien tärkeimpiä tehtäviä osastolla on viettää aikaa lapsen kanssa, tukea häntä koulunkäynnissä, opettaa elämisen perusasioita, asettaa sääntöjä sekä seurustella, leikkiä ja pelata lapsen kanssa. Lasta hoidetaan aina moniammatillisessa työryhmässä, johon kuuluvat hoitajat, lääkärit, psykologi, sosiaalityöntekijä, perhetyöntekijä, toimintaterapeutti sekä opettajat. (Kinnunen 1999, 74.) Kun lapsi on osastohoidossa, sillä mahdollistetaan, että lapsi saa elää iän ja kehitystason mukaista elämää. Säännölliset vuorokausirytmät sekä rajat ja säännöt ovat osastolla erittäin tärkeitä, koska ne luovat lapselle turvallisen tunteen. (Friis ym. 2004, 151.)

Perheen huomiointi on lapsen hoitotyössä erityisen tärkeää, koska lapsen ollessa osastohoidossa pitkiäkin aikoja, hän joutuu olemaan erossa perheestään. Tämä on lapselle epänormaali tilanne. Hoitajan pitääkin tämän vuoksi osata kuunnella ja keskustella myös perheen kanssa. (Friis ym. 2004, 153.)

Perheellä on oikeus saada tietoa ja tukea lapsen hoidon aikana. Kun perheen annetaan osallistua mahdollisimman paljon osastojakson aikana lapsen hoitoon, osaa perhe ottaa paremmin vastuuta lapsen hyvinvoinnista ja hoidosta myös osastojakson jälkeen kotona. Samalla lisääntyy myös perheen motivaatio ja sitoutuminen hoitoon. Kun perhe on aktiivisesti mukana hoidossa, se vaikuttaa lapseen positiivisesti ja antaa tällekin motivaatiota ja halua jatkaa hoitoa. (Friis ym. 2004, 153.)

Vanhemmat tarvitsevat lapsen sairastuessa paljon tukea. Heidän pitää itse jaksaa, heidän tulee jaksaa tukea sairastunutta lasta sekä lisäksi myös lapsen mahdollisia sisaruksia. Lapsen omahoitajan ja vanhempien välillä oleva luottamuksellinen yhteistyösuhte auttaa vanhempia jaksamaan ja antaa lisää voimavaroja lapsen tukemiseen. Hoitaja voi tukea vanhempia kuuntelemalla, antamalla tukea ja tietoa sekä kunnioittaa vanhempien valinnanvapautta. (Ivanoff, Risku, Kitinoja, Vuori & Palo 2007, 14.)

2.2 Yksilövastuinen hoitotyö

Yksilövastuinen hoitotyö tarkoittaa kahden tasavertaisen ihmisen, eli potilaan ja hoitajan yhteistyötä, jossa molemmat työskentelevät potilaan tilan edistämiseksi. Hoitajan tulee tarjota ammattitaitonsa auttamaan potilasta tämän elämäntilanteessaan. Luottamus on tässä suhteessa yksi tärkeimmistä asioista, jonka tulee alkaa kehittyä heti hoitosuhteen alusta. (Mäkelä, Ruokonen & Tuomikoski 2001, 17-20.)

Tutkimusten mukaa yksilövastuinen hoitotyö on hoitajien mielestä hyvä asia, niin heidän kuin potilaiden sekä omaistenkin kannalta. Sen toteuttamista edistävät tasalaatuinen, osaava työyhteisö sekä suunnitelmallisuus ja esimiesten tuki. Huonoiksi puoliksi hoitajat kokivat oman jaksamisensa, työn ja potilaiden vaativuuden, yksiköiden suuren koon, resurssipulan, potilaiden ja hoitohenkilökunnan väliset vuorovaikutussuhteet sekä vuorotyön. (Niskanen & Kuusisto 2014, 32.)

2.3 Omahoitajatoiminta lastenpsykiatrisella osastolla

Lapsen ja omahoitajan välinen yhteistyösuhde on varsinkin lastenpsykiatriassa erittäin tärkeää ja ydin koko hoitotyölle. Lapselle tärkeää osastohoidossa sekä omahoitajassaan ovat päivärhythmi, turvalliset aikuiset, läsnäolo sekä ajan antaminen lapselle. Lapsi myös odottaa, että hänet hyväksytään juuri sellaisena kun hän on, kiukkupuusista huolimatta. Lapsi odottaa aikuiselta, että tämä lohduttaa ja auttaa lasta kaikissa vaikeissa asioissa. Hoito lastenpsykiatrisella osastolla on vasta sitten auttavaa, jos siihen sisältyy ymmärtämistä, välittämistä ja lohdutusta. (Sorsa 2002, 164-170.)

Omahoitajuutta pidetään hyvänä ja toimivana lastenpsykiatriassa. Lapsi odottaa omahoitajaltaan paljon. Osastolla lapsi tarvitsee paljon apua omahoitajaltaan arjen perusasioissakin. Myös tunne-elämässä tukeminen on omahoitajan yksi isoimmista tehtävistä, koska lapsi ei välttämättä osaa tuoda tai halua tuoda tunteitaan julki. (Vähäkangas 2012, 36-37.) Omahoitajan tehtävänä on myös olla yhteydessä ja raportoida lapsen vointia muille osapuolille, kuten lapsen vanhemmille, lääkärille, sosiaalityöntekijälle, psykologille, eri terapeuteille sekä mahdolliseen jatkohoitopaikkaan yms. (Antikainen, Aspholm & Määttänen 2014, 2.)

2.4 Aikasemmat tutkimukset

Hain Medicistä aikaisempia tutkimuksia hakusanoilla omahoitaja, omahoitajuus, psykiatria ja lastenpsykiatria. Kaikkiin hakusanoihin valitsin sallituksi kieleksi vain suomen. Omahoitajalla osumia tuli yhdeksän, omahoitajuudella kolme, psykiatrialla 750 sekä lastenpsykiatrialla 199. Melindassa laitoin myös sallituksi kieleksi vain suomen. Omahoitajalla osumia tuli 65, omahoitajuudella viisi, psykiatrialla 960 ja lastenpsykiatrialla 409. Theseuksessa sallituksi kieleksi laitoin taas vain suomen. Omahoitajalla osumia tuli 1536, omahoitajuudella 619, psykiatrialla 1117 ja lastenpsykiatrialla 140.

Valitsemani tutkimukset valitsin sen perusteella, että ne olivat mielestäni lähimpänä omaa aihettani. (Liite 1)

Sundman (2013) tutki hoitajien kokemuksia omahoitajatyöskentelystä psykiatrisella kuntoutusosastolla. Tutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa hoitajien kokemuksia omahoitajatyöskentelystä psykiatrisella kuntoutusosastolla. Tutkimustehtävänä oli selvittää hoitajien kokemuksia omahoitajuudesta, omahoitajan ja potilaan välisestä suhteesta sekä omahoitajuuden toteuttamisessa ilmenevistä kehittämishaasteista. Keskeisiä tutkimustuloksia olivat, että hoitajat toteuttavat omahoitajuutta omatoimisella työskentelyllä, olemalla vuorovaikutuksessa potilaan kanssa sekä tekemällä yhteistyötä potilaan ja muun henkilökunnan kanssa.

Heinonen ja Viita-aho (2014) tutkivat hoitajien kokemuksia omahoitajuudesta psykiatrisessa hoitotyössä. Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvailla hoitajien kokemuksia omahoitajuudesta psykiatrisessa hoitotyössä. Tutkimusongelmana oli tuottaa kokemusperäistä tietoa omahoitajuuden toteuttamisesta ja sisällöstä sekä kehittämisideoita hoitajien itsensä arvioimina psykiatrisessa hoitotyössä. Tutkimustuloksena oli, että hoitajat kokevat omahoitajuuden toteuttamisen pääasiassa onnistuneen ja onnistumisen vaativat kouluttautumista ja yhteistyön tukea.

Piri (2011) tutki hoitajien kokemuksia omahoitajuudesta ja moniammatillisesta yhteistyöstä lastenpsykiatrisella osastolla. Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvailla hoitajien kokemuksia omahoitajuudesta ja moniammatillisesta yhteistyöstä lastenpsykiatrisella osastolla. Opinnäytetyössä vastataan seuraavaan tutkimuskysymykseen: Millaisia kokemuksia hoitajilla on omahoitajuudesta ja moniammatillisesta yhteistyöstä lasten psykiatrisella osastolla? Tutkimustuloksena oli, että hoitajat kokevat omahoitajuuden ja moniammatillisen yhteistyön hyvin merkitykselliseksi lastenpsykiatrisessa hoitotyössä. Niitä pidetään edellytyksenä lastenpsykiatrisen hoidon ja hoitotyön toteutumiseksi. Haasteita hoitotyöhön tuo erityisesti henkilökunnan vähäisyydestä johtuva kiire. Omien tunteiden käsittely ja hallinta on tärkeää.

Salosen (2012) opinnäytetyön aiheena oli kriisipotilaan hoitotyö lastenpsykiatrisella osastolla. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää millaista kriisipotilaan hoitotyö on Satakunnan keskussairaalan lastenpsykiatrisella osastolla. Opinnäytetyön tavoitteena oli, että tutkimuksen perusteella hoitajat voivat kehittää omaa työskentelyään sairaanhoitajan näkökulmasta. Opinnäytetyössä vastattiin seuraaviin tutkimuskysymyksiin: Mitä kriisipotilaan hoitotyö sisältää lastenpsykiatrisella osastolla? Miten perheet

huomioidaan kriisipotilaan hoitotyössä lastenpsykiatrisella osastolla? Mikä on omahoitajan merkitys kriisipotilaan hoitotyössä lastenpsykiatrisella osastolla? Tutkimustuloksina oli, että kriisijakso kestää kolmesta neljään viikkoa ja sinne tullaan silloin, kun potilaalla on kova hätä. Perheen huomiointi alkoi jo siitä, kun he toivat potilaan osastolle, jolloin heille kerrotaan mahdollisimman paljon tietoa osastojaksosta. Perheen kanssa on tärkeää hoitajan olla empaattinen ja ystävällinen. Tutkimuksessa selvisi, että omahoitajan rooli kriisijakson aikana on merkittävä ja isossa roolissa potilaan hoidossa.

3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TUTKIMUSONGELMAT

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata omahoitajatoimintaa lastenpsykiatrisella osastolla hoitajien kokemana. Tavoitteena oli antaa kyseiselle osastolle mahdollisuus kehittää omahoitajatoimintaansa. Toisaalta tavoitteena oli tuoda esille asioita, jotka toimivat osaston omahoitajuudessa hyvin.

Tutkimusongelmat:

1. Mitkä asiat toimivat hyvin omahoitajana toimimisessa?
2. Mitä ongelmakohtia omahoitajana toimimisessa on?
3. Mitä omahoitajuudessa pitäisi kehittää osastolla hoitajien näkökulmasta?

4 TUTKIMUKSEN TEKEMINEN

4.1 Tutkimusmenetelmä ja tiedonkeruumenetelmä

Tutkimus on kvalitatiivinen eli laadullinen. ”Tutkimus on tieteellisen tutkimuksen menetelmäsuuntaus, jossa pyritään ymmärtämään kohteen laatua, ominaisuuksia ja merkityksiä kokonaisvaltaisesti.” (Jyväskylän yliopiston [www-sivut](#).)

Kun mietitään, mitä laadullinen tutkimus oikeasti on, niin oleellinen kysymys on, mikä on laadullisen tutkimuksen suhde teoriaan. Onko teoriatieta pakollista laadullisessa tutkimuksessa ja onko laadullinen tutkimus enemmän teoreettinen vai empiirinen analyysi? Laadullisessa tutkimuksessa tärkein asia on tutkittavan asian teoriatieta, jota tulee aina löytyä laadullisen tutkimuksen raportista. Teoreettisen ja empiirisen tutkimustyyppien ero on siinä, että mistä näkökulmasta ilmiötä tarkastellaan. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 18-20.)

Opinnäytetyön suunnittelussa tein yhteistyötä ylihoitaja Kristiina Puolakan ja osastonhoitaja Pirkko Ahopellon kanssa. Tutkimusluvan (Liite 3) sekä sopimuksen opinnäytetyön tekemisestä (Liite 4) saatua tutkimusaineisto kerättiin puolistrukturoiduilla kyselylomakkeilla (Liite 2) osaston henkilökunnalta. Kaavakkeen loppuun jätin tilaa, johon vastaaja voi vapaasti kirjoittaa jotain, jonka kokee tarpeelliseksi tuoda julki. Kyselyssä otos on kokonaisotos (N = 12)

Vastaajat täyttivät kyselylomakkeen 27.2.2015 mennessä ja analysoin vastaukset sen jälkeen. Vastauksia sain yhteensä kahdeksan.

4.2 Analysointimenetelmä

Tutkimusaineiston analysoin induktiivisella sisällönanalyysillä. Induktiivinen sisällönanalyysi tarkoittaa, että aineistolähtöistä analyysiä käytettäessä tutkijan pyrki- myksenä on paljastaa odottamattomia asioita saadusta aineistosta. Tällöin lähtökoh- tana ei ole teorian tai hypoteesien eli oletusten testaaminen. Se, mikä on tärkeää, ei ole tutkijan päätettävissä vaan aineisto puhuu puolestaan. (Hirsjärvi, Remes & Saja- vaara 1997, 155.)

Laadullisissa tutkimuksissa on paljon erilaisia esimerkkejä, miten juuri laadullisessa tutkimuksessa tulee analysoida. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91.) Tuomi ja Sarajärvi (2009) tuovat kirjassaan esille esimerkin siitä, miten se tapahtuu:

”1. Päätä, mikä tässä aineistossa kiinnostaa ja VAHVA PÄÄTÖS!

2a. Käy läpi aineisto, erota ja merkitse ne asiat, jotka sisältyvät kiin- nostukseesi.

2b. Kaikki muu jää pois tästä tutkimuksesta!

2c. Kerää merkityt asiat yhteen ja erilleen muusta aineistosta.

3. Luokittele, teemoita tai tyyppitele aineisto (tms.).

4. Kirjoita yhteenveto.

Omassa tutkimuksessani toteutin sisällönanalyysin niin, että kun sain vastauslomakkeet täytettynä itselleni, luin ensimmäiseksi kaikki vastaukset läpi ja tein niistä havaintoja sekä etsin tärkeitä ilmaisuja. Kävin kysymys kerrallaan vastauksia läpi ja tein itselleni muistiinpanoja asioista, jotka painottuvat useissa vastauslomakkeissa sekä sellaisista asioista ja ilmaisuja, jotka oleellisesti vaikuttavat tutkimukseeni. Tämän jälkeen yhdistin ja luokittelin löytämäni ilmaisut kysymyskohtaisesti. Kirjoitin löytämäni tutkimustulokset mahdollisimman selkeästi ja ymmärrettävästi ja käytin esimerkkeinä suoria lainauksia. Lisäksi tein yhteenvedon tutkimuksesta.

5 LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan laadullisen tutkimuksen luotettavuuskriteereillä, jotka ovat: uskottavuus, vahvistettavuus, refleksiivisyys ja siirrettävyys. (Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2001, 36.)

Uskottavuudella tarkoitetaan tutkimuksen ja siitä saatujen tulosten uskottavuutta. Uskottavuutta vahvistaa myös se, että on riittävän pitkän ajan tekemisissä tutkittavan ilmiön kanssa. Tutkimuksen uskottavuuden vahvistamiseksi voidaan käyttää myös triangulaatiota, joka tarkoittaa, että yhdistetään näkökulmia mahdollisimman kattavasti moninaiseksi todellisuudeksi. (Kylmä & Juvakka 2007, 128.) Olen itse ennen tutkimusta perehtynyt tutkimuksen aiheeseen ja siihen liittyvään kirjallisuuteen. Olen myös ollut työharjoittelussa osastolla, jolle tutkimuksen tein. Useimmilla hoitajilla, jotka vastasivat tutkimuskysymyksiini, on monen vuoden kokemus omahoitajuudesta ja lastenpsykiatriasta.

Vahvistettavuus tarkoittaa koko tutkimusprosessin kirjaamista ja raportointia. Aineiston avulla tutkija kuvaa, miten on päätyttyä niihin tuloksiin ja johtopäätöksiin. (Kylmä & Juvakka 2007, 129.) Omasta tutkimuksestani otin erityisesti huomioon niitä vastauksia, joita oli useammassa vastauslomakkeissa. Kun monessa eri vastauslomakkeessa oli samoja vastauksia, niin se vahvisti sitä että asia todella on osastolla niin. Tämä auttoi minua tekemään johtopäätöksiä vastauksista. Nekin vastaukset, joita ei ollut monissa vastauslomakkeissa, niin antoivat hyvän pohjan johtopäätöksille ja laajensivat näkökulmaani vastauksissa.

Refleksiivisyys tarkoittaa sitä, että tutkija tarkastelee ja käsittelee uusia kokemuksiin voidakseen saada uutta tietoa tai uusia näkökulmia aikaisempiin tietoihinsa. Refleksiivisyys edellyttää sitä, että on tietoinen omista lähtökohdistaan tutkimuksen tekijänä. (Kylmä & Juvakka 2007, 129.)

Siirrettävyys tarkoittaa tutkimustulosten vastaavuutta ja siirrettävyyttä muihin samanlaisiin tilanteisiin. Tutkijan on annettava riittävästi kuvailevaa tietoa tutkimukseen osallistujista ja ympäristöstä, jotta tulosten siirrettävyys toteutuu. (Kylmä & Juvakka 2007, 129.) Mielestäni tutkimustani voi käyttää muissakin samankaltaisissa tilanteissa. Kun pohditaan jonkin toisen osa-alueen kehittämistä osastolla, niin tutkimukseni antaa tietoa omahoitajuudesta ja miten se mahdollisesti vaikuttaisi toisen osa-alueen kehittämiseen. Esimerkiksi jonkin erityisen potilasryhmän hoitotyön kehittämiseen omahoitajuus liittyy suuresti.

Tutkimusetiikkaan voidaan suhtautua teknisluontoisena normina, jolloin eettiset kysymykset ja ongelmat liittyvät lähinnä juurikin toimintaan tutkimuksen ympärillä, esimerkiksi informointiin, aineiston keräämiseen, teoreettisen tiedon luotettavuuteen, vastaajien anonymisuuden turvaamiseen sekä tutkimustulosten esittämiseen. Toisaalta tutkimusetiikkaa voidaan tarkastella metologisesta näkökulmasta. Tällöin jokainen päätös tutkimukseen liittyen on eettinen ja moraalinen päätös ja valinta. (Tuomi & Sarajarvi 2009, 128.)

Eettisyyden takaamiseksi osallistuneet ovat vapaaehtoisesti mukana tutkimuksessa sekä heidän henkilöllisyys ei paljastu missään vaiheessa. Tutkimusprosessin eettisiin periaatteisiin kuuluu myös tärkeänä osana tutkijan ja tutkimukseen osallistuvien väli-

nen rehellisyys, jolloin aineisto kerätään niin, ettei se loukkaa osallistuvien yksityisyyttä tai identiteettiä. (Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2001, 39.)

Opinnäytetyössäni osaston henkilökunta vastasi lomakekyselyyn vapaaehtoisesti ja nimettömänä. Vein osastolle vastauslaatikon, johon vastaajat saivat jättää vastauskaavakkeensa. Käsittelin vastaukset mahdollisimman pian ja hävitin vastaukset, kun olin saanut vastaukset itselleni kirjattua. Osaston henkilökunta saa opinnäytetyön käyttöönsä.

6 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimuksessa N=12. Vastauksia sain 8 kappaletta. Tutkimustulokset esitän tutkimusongelma kerrallaan.

6.1 Osaston omahoitajatoiminnassa hyvin toimivat asiat

Tutkimuksen ensimmäinen kysymys oli, että mitkä asiat hoitajien mielestä omahoitajuudessa toimii osastolla. Tulosten pohjalta toimivia asioita omahoitajuudessa olivat riittävän aikainen tiedonsaanti, tuki muilta hoitajilta, moniammatillisuus ja moniääniisyys sekä tuki moniammatilliselta tiimiltä. Lisäksi tuli esiin mahdollisuus itsenäiseen toimintaan ja päätöksentekoon, arvostus ja kuulluksi tuleminen sekä luottamus. Lisäksi omahoitajuutta tukevana toimintona tuli esiin hyvä työaikasuunnittelu. Muita omahoitajuutta tukevia toimintoja ovat työnohjaus, vastuuntuntoisuus, vuorohoitajana toimiminen sekä monipuolinen tietotaito.

Vastauksissa ilmeni, että tieto uudesta omapotilaasta saadaan riittävän aikaisin, joten omahoitaja pääsee tutustumaan potilaan tietoihin jo ennen potilaan osastolle tuloa ja on näin valmis omahoitajuuteen, kun potilas tulee osastolle.

”Mielestäni omahoitaja tietää riittävän usein ennakkoon tulevan oman potilaan”

”Omahoitajalle annetaan aika ja mahdollisuus tutustua omaan potilaaseen”

”Tietää/hallitsee potilaan asiat – tulosyy, perhe, verkosto”

Omahoitaja saa tutkimuksen mukaan myös paljon tukea muilta hoitajilta ja vaikeita asioita mietitään tarvittaessa yhdessä, esimerkiksi työnohjauksessa.

”Omahoitaja saa muilta tarvittaessa apua”

”Omahoitajilla on kollegoiden vahva tuki”

”Työntekijät saavat tukea työryhmältä ja työnohjauksesta”

”Työtä tehdään tunnollisesti ja ammattitaidolla”

Hoitajat ovat kokeneet myös hyväksi sen, että omahoitaja saa toimia paljon itsekseen ja tehdä potilaan hoitoa koskevia päätöksiä moniammatillisen työryhmän tukemana.

”Saa tehdä itsekseen ja päättää itse”

”Työryhmän moniammatillisuus on iso tuki”

”Omahoitaja vastaa omalta osaltaan lapsen kokonaisvaltaisesta hoidosta ja ”pitää langat käsissään”, mm. kutsumalla lapsen verkoston neuvotteluihin, pitää yhteyttä vanhempiin, huolehtii viikkoyhteenvedot ja hoitoyhteenvedot, vuorovaikuttaa ja hoivaa lasta”

Hoitajat ovatkin kokeneet juuri moniammatillisuuden ja ”moniäänisyyden” suureksi voimavaraksi omahoitajuudessa, jotta on useampi ammattilainen tuomassa juuri omasta näkökulmasta ideoita potilaan hoitoon.

”Tiivis yhteistyö omapotilaan asioissa lääkärin, psykoterapeutin ja perhetyöntekijän kanssa”

Hoitajat kokevat, että omahoitajaa arvostetaan ja kuunnellaan hyvin omapotilaan asioihin liittyvissä asioissa. Toisaalta myös omahoitajaan luotetaan ongelmatilanteissa ja luotetaan, että tämä osaa hoitaa tilanteen ja muut hoitajat ovat tarvittaessa tukena ja apuna.

”Omahoitajan puoleen käännetään ongelmatilanteissa, luotetaan, että omahoitaja hallitsee tilanteen”

”Omahoitajan roolia lapsen hoitotyön asiantuntijana arvostetaan sekä moniammatillisesti, että hoitajien keskuudessa”

”Omahoitajaa todella kuunnellaan”

”Omahoitajan arviota lapsesta kunnioitetaan”

Tärkeänä asiana myös koetaan, että työvuoroja yritetään järjestää niin, että omahoitaja pääsee osallistumaan esimerkiksi potilaan tuloaastatteluun, perhetapaamisiin ja loppupalautteelle.

”Työvuorojärjestelyin tuetaan sitä, että omahoitaja voi osallistua tuloaastatteluun, perhetapaamisiin ja palautteelle”

”Omahoitajalle pyritään antamaan myös mahdollisuus toimia oman potilaansa vuorohoitajana työssä ollessaan”

Omahoitajuuden yhtenä tärkeimpänä asiana pidetään omahoitajan luomaa turvallisuudentunnetta potilaalle osastolla sekä lapsen edun ajajana lapsen ja perheen välillä.

”Omahoitaja on lapsen edun ajaja sekä toimii tulkkina lapsen ja perheen välillä”

”Omahoitajuus luo turvallisuuden tunnetta osastolla lapselle”

”Omahoitaja on hoivan antaja ja tarvittaessa myös rajojen asettaja”

Työnohjaus on myös hoitajien mielestä erittäin suuressa roolissa omahoitajuudessa, jossa käsitellään vaikeita asioita, ettei omahoitajan tarvitse kantaa niitä yksin. Omahoitajien koetaan olevan erittäin vastuuntuntoisia osastolla ja paneutuvan potilaan asioihin aina kunnolla ja tekevän aina parhaansa potilaan hoidossa. Omahoitajalle pyritään antamaan mahdollisuus olla omapotilaan vuorohoitajana, jolloin omahoitaja saa keskittyä koko työvuoron ajan omaan potilaaseen ja tämän asioihin. Hän saa silloin sopia niin tapaamisaikoja perheen, lääkärin ym kanssa kuin myös olla osana potilaan päivittäisiä toimintoja viettäen aikaa ja tutustuen aina paremmin potilaaseensa ja näin luoda myös luottamusta.

Osastolla koetaan rikkautena se, että on vanhempia hoitajia, jotka ovat olleet osastolla töissä jo vuosia sekä nuorempia hoitajia, jotka ovat olleet vasta vähän aikaa töissä. Tietotaitoa osaston hoitajilta löytyy paljon.

6.2 Ongelmalliset asiat osaston omahoitajatoiminassa

Toisena kysymyksenä haastattelukaavakkeissa oli, että mitä ongelmia omahoitajuuteen liittyen osastolla on. Ongelmalliseksi ja raskaaksi koettiin yksin työskentely, hektisyys, kiire, vuorotyö, työtehtävien siirrot ammattikunnalta toiselle, liika vastuu, vaikeahoitoiset ja paljon aikaa vievät potilaat ja tilanteet.

Vaikka koettiin voimavarana se, että omahoitaja saa toimia yksin ja olla tekemässä päätöksiä potilaan hoitoon liittyen, niin se koettiin toisaalta myös raskaana ja että se saattaa kääntyä myös itseään vastaan. Toisinaan omahoitajalla on tunne, että on yksin omapotilaansa kanssa, varsinkin jos osastolla on paljon potilaita, joilla on paljon ongelmia, niin silloin ei toisilta hoitajilta saa niin paljoa tukea.

”Kovin vaikeahoitoisen omapotilaan kanssa omahoitaja voi tuntea olevansa ajoittain aika yksin ja ison työtaakan alla. Omahoitaja hoitaa käytännössä aina omapotilastaan, eli esim. vierihoidettavan lapsen kanssa iltavuorot ovat toistuessaan aika raskaita. Muu työryhmä ei aika hoksaa kevirtää omahoitajan työtä, päinvastoin on helpottunut, kun tuttu omahoitaja huolehtii vaikeahoitoisesta lapsesta”

Omahoitajan vastuun määrä nousi myös vastauksissa esille. Omahoitaja joutuu toisinaan kantamaan liikaa vastuuta. Osastolla on välillä kiireisempiä aikoja kriisiluonteisuuden vuoksi ja tästä johtuen työ on hektistä ja vaativia potilaita on ylipaikoilla, niin hoitajat kokevat, että keskittyminen työskentelyyn ja lapsen kanssa yhdessä olemiseen on lähes mahdotonta.

”Silloin kun osastolla on paljon lapsia, yksilöllisen ajan antaminen jää liian vähäiseksi. Lapsi voi joutua jakamaan hoitajan huomion”

”Toisaalta vaikka omahoitajan vastuu on mukavaa, se voi kääntyä myös itseään vastaan”

Vuorotyön tekeminen myös vaikeuttaa omahoitajana työskentelyä, kun välillä hoitaja ei näe omapotilastaan kuin esimerkiksi öisin. Tällöin myös omahoitajan ääni ei tule riittävästi kuulluksi potilasta koskevissa asioissa.

”Vuorotyö aiheuttaa omat vaikeutensa, joskus voi mennä viikkokin, ettei näe potilastaan kuin yöllä nukkumassa”

”Työvuoroista johtuen voi käydä niin, ettei omahoitajan ääni tule riittävästi kuulluksi”

Hoitajat kokevat myös, että välillä omahoitajalta edellytetään, että tämä tekisi myös toisen ammattiryhmän työtehtäviä. Toisaalta myös omahoitajan vastuuta hoitotyön päätöksenteossa arvostetaan välillä liikaakin, jolloin kukaan muu hoitaja ei tee potilasta koskevia päätöksiä, jos omahoitaja on esimerkiksi yövuoroissa, eikä siksi pääse päivisin osallistumaan potilaan hoitotyöhön.

6.3 Omahoitajatoiminnassa kehitettävät asiat

Kolmantena kysymyksenä oli, että mitä kehitettävää omahoitajatoiminnassa osastolla on hoitajien mielestä. Kehitettäviä asioita olisi vastuunjakautuminen, muiden tuki, työnjako vaativissa tilanteissa, uusien ja lyhytaikaisten sijaisten omahoitajuuteen perehdyttämiskäytännöt, työpari työskentely, perheen kanssa työskentely, vanhemmuuteen tukeminen sekä omahoitajatoiminnasta tiedottaminen vanhemmille.

Osastolla on mietitty, että tulisiko potilaalla olla aina kaksi nimettyä omahoitajaa, mutta tällöin hoitajat eivät riitä ja yhdellä hoitajalla olisi tällöin kaksikin omapotilasta, joka aiheuttaa lasten välillä mustasukkaisuutta. Kaikkien hoitajien tulisi tietää paremmin jokaisen lapsen asioista, jolloin kaikki asiat ja vastuu ei olisi yksin omahoitajalla. Omahoitajatoiminta ei saisi olla tiukka ja yksilöllinen, vaan tukea pitäisi saada enemmän muiltakin hoitajilta.

”Vastuuta pitäisi jakaa”

”Potilaan/perheen asioista voisi puhua enemmän yhdessä”

”Välillä on mietitty, tulisiko kaikilla lapsilla olla kaksi nimettyä omahoitajaa? Tällöin hoitajat eivät riitä, vaan yhdellä hoitajalla olisi silloin toinenkin omapotilas. Tämä taas aiheuttaa lasten keskuudessa mustasukkaisuutta”

”Omahoitajan ohella myös muita hoitajia mukaan päätöksentekoon esim hoitosuunnitelmiin = resurssi kysymys”

Hoitajat toivovat joustoa ja uudelleenarviointia erityisen vaativissa tilanteissa työnjaon suhteen, esimerkiksi ettei omahoitajan tarvitsisi joka vuorossa hoitaa omapotilasta, jos tämä on erityisen vaativa potilas.

”Joustoa ja uudelleenarviointia poikkeuksellisen vaativissa osastotilanteissa työnjaon suhteen (aina omahoitaja hoitaa omapotilasta)”

Hoitajat toivovat, että kiinnitettäisiin paremmin huomiota uusien hoitajien sekä lyhytaikaistenkin sijaisten perehdyttämiseen omahoitajuuteen kokeneen hoitajan rinnalla, koska omahoitajuus on niin iso asia ja näyttelee pääroolia osaston arjessa.

”Tapauskohtaisesti uusien hoitajien/lyhytaikaisten sijaistenkin perehdyttäminen omahoitajuuteen kokeneen hoitajan rinnalla nykyistä enemmän”

Perheen kanssa toimimiseen ja mukaan lapsen hoitoon ottamiseen pitäisi kiinnittää huomiota aiempaa enemmän. Myös vanhempien ohjaamiseen lapsen kanssa vuorovaikutukseen tulisi panostaa enemmän.

”Perheen kanssa toimiminen ja perheen mukaan ottaminen”

”Vanhempien ohjaaminen vuorovaikutuksessa lapsen kanssa. Muutoinkin vanhempien ohjaus arjen ongelmatilanteissa”

Kun hoitosuhde päättyy, niin omahoitajalla on paljon paperitöitä esimerkiksi lapsen hoitosuhteen yhteenvedon yms. kanssa, niin olisi hyvä, jos hoitaja olisi vapautettu

muusta potilas- ja osastotyöstä yhdeksi työvuoroksi näiden asioiden hoitamisen vuoksi.

”Hoitosuhteen päättyessä on niin paljon yhteenveto – sun muita pape-rihommia, että omahoitaja pitäisi vapauttaa muusta osasto- ja potilas-työstä. (esim U-päivä työvuorolistaan eli ulkopuolella miehityksestä)”

Lapselle sekä perheelle pitäisi paremmin kertoa siitä, että omahoitaja ei välttämättä ole joka vuorossa juuri tämän lapsen kanssa, vaikka töissä olisikin, jolloin lapsi ei takertuisi liikaa omahoitajaansa.

”Omahoitajuuden ”markkinointia” muutettava potilaalle niin, ettei omapotilas takerru omahoitajaan tai oleta, että työvuorossa omahoita-ja on vain lasta varten. Voi olla, että jos työvuorossa on uusia työnteki-jöitä/vieraita varahenkilöitä, ei omahoitaja kykene huolehtimaan oma-potilaasta, vaan hoitaa vuoron aikana vaativampaa potilasta.”

6.4 Muut omahoitajatoiminnasta esiin tulleet asiat

Viimeisenä kohtana kyselyssä hoitajilla oli mahdollisuus kertoa vielä muita asioita, joita haluavat tuoda julki. Omahoitajatoiminnassa keskeistä on asioiden monitahoi-suus, lasten erilaisuus, oman persoonan käyttömahdollisuus, omahoitajuus on työn ydin ja voiman antaja sekä kirjaaminen.

”Omahoitajuus on tämän työn suola, siitä saa konkreettisen palautteen työstään niin negatiivisessa kuin positiivisessakin mielessä”

Keskeisempänä asiana oli, että monilla asioilla on kaksi puolta, eli samat asiat ovat sekä hyviä, mutta joissain tilanteissa huonoja. Tämä korostuu erityisesti erilaisten potilaiden kanssa, että toiselle potilaalle joku asia on hyvä, mutta toiselle sama asia saattaa olla huono juttu.

”Monet samat asiat ovat sekä hyviä, että huonoja. Ongelmat/hyvät puolet vaihtelevat potilaiden mukaan”

Yhtenä positiivisena asiana hoitajat kertovat sen, että on mukava huomata kuinka erilaisia lapset ovat ja kuinka eritavalla he saattavat käyttäytyä eri hoitajien kanssa.

”Aina on yhtä hauska huomata, miten erilaisena lapsi näyttää eri ihmisten silmissä.”

Oman persoonan käyttäminen työvälineenä koetaan myös tämän työn yhdeksi isoksi voimavaraksi. Omahoitajuus antaa hoitajalle paljon ja antavat voimaa jaksaa työsään, kun näkevät lasten voivat ainakin paremmin hoitajakson lopussa.

”Kahdenkeskiset hetket omapotilaan kanssa voivat olla ”ikimuistoisia hetkiä, kun tuntee, että nyt välillämme on pienen hetken luottamuksellinen yhteys”.

Kirjaamisen tärkeyttä myös tuodaan vastauksissa esille, koskien juuri sitä ettei omahoitaja voi olla aina töissä. Koetaan myös tärkeäksi, että potilaalla on myös muita vuorovaikutussuhteita osastolla, kuin omahoitaja.

”Omahoitajuuden lisäksi muutkin vuorovaikutussuhteet ovat lapsille tärkeitä ja hyväksi osastolla. Hoito koostuu myös näistä tilanteista osastolla”

7 TULOSTEN TARKASTELU JA POHDINTA

7.1 Tulosten tarkastelu

Yhteenvedona tutkimuksesta voidaan tulkita, että hoitajien mielestä omahoitajuus toimii hyvin ja on erittäin tärkeää lastenpsykiatrisella osastolla, vaikka toki puutteita ja kehitettäviäkin asioita on. Omahoitajuus on ”työn suola”, jonka ympärillä koko osaston toiminta pyörii. Työ on myös hyvin vastuullista, mutta toisaalta myös hyvin palkitsevaa. Lapsilta saama palaute on aina rehellistä, niin hyvässä kuin pahassakin.

Hoitajien mielestä omahoitajuus on ”työn suola” lastenpsykiatrisella osastolla ja koko osaston toiminta keskittyy sen ympärillä, sen ollen hoitotyön yksi kivijaloista. Omahoitajuus on hyvä asia niin hoitajalle, kuin potilaallekin. Erityisesti tutkimustuloksista ilmeni, että omahoitajuus tuo lapselle turvaa. Omahoitajaan muodostuu tiivis luottamussuhde hoitojakson aikana. Myös hoitajan työ on laadukkaampaa, kun saa paneutua perusteellisesti vain yhden tai kahden potilaan hoitoon liittyviin asioihin, kuin että joutuisi paneutumaan monen eri potilaan asioihin ja hoitamaan niitä. Salosen (2012) opinnäytetyöstä ilmeni, että myös potilaan vanhempien huomiointi alkaa jo siitä, kun he tuovat potilaan osastolle, jolloin heille kerrotaan mahdollisimman paljon tietoa osastojaksosta. Perheen kanssa on tärkeää hoitajan olla empaattinen ja ystävällinen. Tutkimuksessa selvisi, että omahoitajan rooli kriisijakson aikana on merkittävä ja isossa roolissa potilaan hoidossa.

Moniammatillisuus osastolla takaa laaja-alaisen potilashoidon. Osaston hoitajien ikäjakauma koetaan myös hyväksi asiaksi. Vanhempien hoitajien kokemus yhdistettynä nuorempien hoitajien tuoreeseen teoretietoon auttaa jokaista hoitajaa kehittymään omahoitajana ja tuo uusia näkökulmia työhön. Samankaltaisia tutkimustuloksia sai Piri (2012) omassa tutkimuksessaan. Hänen tutkimustuloksena oli, että hoitajat kokevat omahoitajuuden ja moniammatillisen yhteistyön hyvin merkitykselliseksi lastenpsykiatrisessa hoitotyössä. Niitä pidetään edellytyksenä lastenpsykiatrisen hoidon ja hoitotyön toteutumiseksi. Haasteita hoitotyöhön tuo erityisesti henkilökunnan vähäisyydestä johtuva kiire. Omien tunteiden käsittely ja hallinta on tärkeää.

Monissa vastauksissa tuli ilmi, että monilla asioilla on kaksi puolta. Tästä esimerkiksi se, että vaikka yksin työskentely toisaalta koetaan hyvänä asiana, niin samalla se tuo yhdelle hoitajalle paljon vastuuta, jolloin varsinkin nuorempi hoitaja kokee tarvitsemansa paljon apua ja tukea omahoitajana toimimiseen.

Ongelmia omahoitajana toimimisessa aiheuttaa osaltaan myös vuorotyö, ajoittain oleva kiire sekä vaikeahoitoiset potilaat.

Kehitettäviä asioita osastolla omahoitajuudessa on siinä, että vastuuta pitäisi enemmän jakaa, jolloin omahoitajan työ helpottuisi. Uusien työntekijöiden parempi perehdyttäminen koettaisiin myös tärkeäksi asiaksi. Muutamassa vastauslomakkeessa myös ehdotettiin, että jokaisella lapsella olisi kaksi omahoitajaa. Toisaalta vastauksissa ymmärrettiin tämän olevan osaltaan resurssikysymys ja toisaalta silloin yhdellä hoitajalla olisi useampi omapotilas. Myös Heinosen ja Viita-ahon (2014) opinnäytetyössä tutkimustuloksena oli, että hoitajat kokevat omahoitajuuden toteuttamisen pääasiassa onnistuneen ja onnistumisen vaativan kouluttautumista ja yhteistyön tukea.

Vastauksissa ilmeni myös, että hoitajat toivoisivat omapotilaan kotiuduttua itselleen yhtä sellaista työvuoroa, jolloin olisi vapautettu potilastyöstä ja saisi tehdä kaikki paperityöt kotiutuneesta omapotilaastaan.

Kirjaamisen tärkeyttä painotettiin esimerkiksi sen takia, jotta omahoitaja tietäisi mitä potilaalle kuuluu ja mitä tälle on tapahtunut niinä päivinä kun omahoitaja ei ole ollut töissä. Joskus myös joku muu kuin omahoitaja joutuu menemään potilaan hoitoneuvotteluihin, jolloin hänen olisi helppo lukea potilaan tiedoista oleellisia ja tärkeitä tietoja.

Sundmanin (2013) opinnäytetyöstä ilmeni, että hoitajat toteuttavat omahoitajuutta omatoimisella työskentelyllä, olemalla vuorovaikutuksessa potilaan kanssa sekä tekemällä yhteistyötä potilaan ja muun henkilökunnan kanssa.

7.2 Pohdinta ja jatkotutkimus- ja kehittämisaiheet

Omahoitajuus psykiatriassa on mielestäni erittäin tärkeä ja mielenkiintoinen asia. Mielestäni omahoitajuus on hyvä asia, niin hoitajan, kuin potilaankin näkökulmasta ja kehittää siten hoitotyötä parempaan suuntaan. Se on myös asia, jota mielestäni voi aina vain kehittää parempaan suuntaan, eikä ole ikinä täydellistä. Hoitajan ja potilaan vuorovaikutus on tärkeä osa omahoitajuudessa ja tässä jokainen hoitaja voi aina kehittyä. Jokaisen potilaan kohtaaminen on aina erilaista, toisaalta myös jokaisen hoitajan tapa kohdata potilas on aina erilaista, eikä siksi siihen ole yhtä oikeaa tapaa. On hyvä, että omahoitajuudesta puhutaan työyhteisössä, jotta jokainen voi ottaa kollegoiltaan vastaan hyviä ideoita ja näin kehittyä niin hoitajana, kuin omahoitajanakin.

Jatkotutkimuksena tälle aiheelle voisi tehdä samantyyppisen tutkimuksen, mutta potilaiden näkökulmasta. Lastenpsykiatrisella osastolla tutkimukseen voisi ottaa mukaan myös lasten vanhemmat. Mielestäni olisi tärkeää, että asiaa tutkittaisiin myös potilaan näkökulmasta, jotta asiaan saataisiin lisää tietoa, jonka pohjalta omahoitajuutta voitaisiin kehittää. Toisaalta silloin saataisiin myös potilaiden ja heidän omaisten mielipiteet siitä, että mitkä asiat toimivat hyvin, eikä tulisi muuttaa.

LÄHTEET

Antikainen, M., Aspholm, S. & Määttä, H. 2014. Omahoitajuus mielenterveys-työssä – kirjallisuuskatsaus. AMK –opinnäytetyö. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Viitattu 4.9.2014

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/72274/omahoita.pdf?sequence=1>

Enroos, R. 2006. Lastensuojelun sosiaalityöntekijän asiantuntijuus lastenpsykiatrian kanssa tehtävän yhteistyön rajapinnoilla. Sosiaalityön pro gradu – tutkielma. Tampereen yliopisto. Viitattu 1.9.2014

<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/93090/gradu00820.pdf?sequence=1>

Friis, L., Eirola, R. & Mannonen, M. 2004. Lasten ja nuorten mielenterveystyö. WSOY.

Heinonen, N. & Viita-aho, J. 2014. Hoitajien kokemuksia omahoitajuudesta psykiatrisessa hoitotyössä. AMK-opinnäytetyö. Oulun ammattikorkeakoulu. Viitattu 4.9.2014. <https://www.theseus.fi/handle/10024/72050>

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

HUS:in www-sivut. Viitattu 13.9.2015

<http://www.hus.fi/sairaanhoito/lasten-sairaanhoito/lastenpsykiatria/osastohoito/Sivut/default.aspx>

Ivanoff, P., Risku, A., Kitinoja, H., Vuori, A. & Palo, R. 2007. 3.-4.painos. Hoidatko minua? Lapsen, nuoren ja perheen hoitotyö. Helsinki: WSOY.

Jyväskylän yliopiston www-sivut. Viitattu 4.1.2015.

<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>

Järvi, M., Kulla, M., Liljeberg, R., Metsänsalo, S. & Tirkkonen, M. 2009. Omahoitajuus, kirjaaminen ja raportointi. AMK-opinnäytetyö. Pirkanmaan ammattikorkeakoulu. Viitattu 1.9.2014.

https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/12119/Jarvi_Kulla_Liljeberg_Metsansalo_Tirkkonen.pdf?sequence=1

Kinnunen, S. 1999. Lasten psykiatrinen osastohoito. Teoksessa J. Sinkkonen & P. Pihlaja (toim.) Ulos umpikujasta – Miten auttaa tunnehäiriöistä lasta? Porvoo: WSOY.

Kylmä, J. & Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita.

Latvala, E. & Vanhanen-Nuutinen, L. 2001. Laadullisen hoitotieteellisen tutkimuksen perusprosessi: Sisällönanalyysi. Teoksessa Janhonen, S. & Nikkonen, M. Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. Helsinki: WSOY.

Mielenterveyslaki 14.12.1990/1116

Mäkelä, A., Ruokonen, T. & Tuomikoski, M. 2001. Hoitosuhdetyöskentely. Helsinki: Tammi.

Niskanen, E. & Kuusisto, R. 2014. Sairaanhoidajien kokemuksia yksilövastuisesta hoitotyöstä. AMK-opinnäytetyö. Vaasan ammattikorkeakoulu. Viitattu 13.9.2015. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/72780/niskanen_kuusisto.pdf?sequence=1

Piri, M-N. 2011. Hoitajien kokemuksia omahoitajuudesta ja moniammatillisesta yhteistyöstä lasten psykiatrisella osastolla. AMK –opinnäytetyö. Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Viitattu 4.9.2014. http://www.theseus.fi/xmlui/bitstream/handle/10024/29315/Piri_Minttu-Noora.pdf?sequence=1

Salonen, K. 2012. Kriisipotilaan hoitotyö lastenpsykiatrisella osastolla. AMK –opinnäytetyö. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Viitattu 26.10.2015. http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/49874/salonen_karoliina.pdf?sequence=1

Satakunnan sairaanhoitopiirin www-sivut. 2010. Viitattu 22.10.2014. <http://www.satshp.fi/toimipaikat/psykiatrian-erikoisalut/lastenpsykiatria/Sivut/lastenpsykiatrian-vuodeosasto-POB.aspx>

Sorsa, M. 2002. Lapsen ja hoitajan yhteistyösuhde lastenpsykiatrisella osastolla. Teoksessa Munnukks, T. & Aalto, P. Minun hoitajani -näkökulmia omahoitajuuteen. Helsinki: Tammi.

Sundman, T. 2013. Hoitajien kokemuksia omahoitajatyöskentelystä psykiatrisella kuntoutusosastolla. AMK-opinnäytetyö. Hämeen ammattikorkeakoulu. Viitattu 4.9.2014. <https://www.theseus.fi/handle/10024/62979>

Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut. 2014. Viitattu 26.10.2015. <https://www.thl.fi/fi/web/mielenterveys/mielenterveyden-edistaminen/lasten-ja-nuorten-mielenterveys>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi

Vähäkangas, A. 2012. Hoitajan ja lapsen hoitosuhde omahoitajan kuvaamana Oulun yliopistollisen sairaalan lastenpsykiatrisessa erikoissairaanhoidossa. AMK –opinnäytetyö. Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Viitattu 4.9.2014. [http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/39516/vahakangas_aki%20\(1\).pdf?sequence=4](http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/39516/vahakangas_aki%20(1).pdf?sequence=4)

LIITE 1

Nimi	Tarkoitus	Ongelmat / tutkimustehtävä	Tulokset
Hoitajien kokemuksia omahoitajatyöskentelystä psykiatrisella kuntoutusosastolla (Sundman 2013)	Kartoittaa hoitajien kokemuksia omahoitajatyöskentelystä psykiatrisella kuntoutusosastolla	Selvittää hoitajien kokemuksia omahoitajuudesta, omahoitajan ja potilaan välisestä suhteesta sekä omahoitajuuden toteuttamisessa ilmenevistä kehittämissaasteista	Hoitajat toteuttavat omahoitajuutta omatoimisella työskentelyllä, olemalla vuorovaikutuksessa potilaan kanssa sekä tekemällä yhteistyötä potilaan ja muun henkilökunnan kanssa
Hoitajien kokemuksia omahoitajuudesta psykiatrisessa hoitotyössä (Heinonen, Viita-aho 2014)	Kuvailla hoitajien kokemuksia omahoitajuudesta psykiatrisessa hoitotyössä.	Tuottaa kokemusperäistä tietoa omahoitajuuden toteuttamisesta ja sisällöistä sekä kehittämissideoista hoitajien itsensä arvioimina psykiatrisessa hoitotyössä	Hoitajat kokevat omahoitajuuden toteutumisen pääasiassa onnistuneen ja onnistumisen vaativan kouluttautumista ja yhteistyön tukea.
Hoitajien kokemuksia omahoitajuudesta ja moniammatillisesta yhteistyöstä lasten psykiatrisella osastolla (Piri 2011)	Kuvailla hoitajien kokemuksia omahoitajuudesta ja moniammatillisesta yhteistyöstä lasten psykiatrisella osastolla	Tuottaa kokemusperäistä tietoa tutkittavista ilmiöistä	Hoitajat kokevat omahoitajuuden ja moniammatillisen yhteistyön hyvin merkitykselliseksi lasten psykiatrisessa hoitotyössä.
Kriisipotilaan hoitotyö lastenpsykiatrisella osastolla (Salonen 2012)	Selvittää millaista kriisipotilaan hoitotyö on Satakunnan keskussairaalan lastenpsykiatrisella osastolla POB.	Hoitajat voivat kehittää omaa työskentelyään sairaanhoitajan näkökulmasta	Kriisipotilaan hoitotyö on paljon lapsen kanssa olemista ja tekemistä. Omahoitajalla on siinä suuri rooli. Perhe otettiin monissa asioissa huomioon.

LIITE 2

Saatekirje

Hei!

Olen kolmannen vuoden sairaanhoitajaopiskelija Satakunnan Ammattikorkeakoulusta. Olen ollut työharjoittelussa osastollanne keväällä 2014, jolloin mielenkiintoni lastenpsykiatriaa kohtaan heräsi. Nyt teen opinnäytetyöni osastollenne koskien omahoitajatoimintaa.

Teen tutkimuksellisen opinnäytetyön, johon kuuluu tutkimuksen lisäksi myös kirjallisuuskatsaus. Ohessa on tutkimuskaavakkeita, joissa on muutamia kysymyksiä koskien omahoitajuutta osastollanne.

Olen tuonut osastollenne myös palautuslaatikon, johon kyselykaavakkeen voi palauttaa täyttämisen jälkeen. Vastausaikaa on 20.2.2015 asti.

Käsittelen vastaukset luottamuksellisesti ja hävitän kaavakkeet heti, kun olen saanut käytyä ne läpi ja kirjattua vastaukset itselleni ylös. Tutkimuksen tulokset saatte osastollenne valmiin opinnäytetyöni ohessa.

Yhteistyöterveisin

Laura Kumpulainen

3. Mitä kehitettävää omahoitajatoiminnassanne mielestäsi on?

4. Onko vielä jotain muuta, jonka haluaisit kertoa?

LIITE 3

SATAKUNNAN SAIRAANHOITOPIIRI
-kumppanuudella terveyttä ja toimintakykyä-

OPINNÄYTETYÖN/TUTKIMUKSEN LUPAHAKEMUS

Hakija/ Hakijat	Nimi/nimet Laura Kumpulainen	Opiskelu- tai työpaikka Satakunnan Ammattikorkeakoulu
	Yhteyshenkilön puh:050-4109078 Osoite: Tutkijantie 5 as 2 Postino:28600 Postitoimipakka:Pori Email: laura.kumpulainen@student.samk.fi	Virka/toimi (ei koske opiskelijoita)
		Opinnäytetyö/tutkimus x opinnäytetyö/AMK ☐ ylempi AMK ☐ pro gradu tutkielma ☐ lisensiaatin tutkielma ☐ väitöskirjatutkimus ☐ muu
Kuvaus	TUTKIMUKSEN / OPINNÄYTETYÖN TIIVISTETTY KUVAUS (mm. nimi, kohderyhmä, menetelmät, aineisto) LIITTEET, opinnäytetyösuunnitelma (ks. erill.ohje) Omahoitajan toiminta lastenpsykiatrian kokovuorokausiosastolla. Kohderyhmänä osaston POB :n hoitajat. Tutkimus on kvalitatiivinen.	
Aiheen valinta	Opinnäytetyöstä on keskusteltu sairaanhoitopiirin edustajan kanssa ja olen saanut periaatteellisen hyväksynnän opinnäytetyön valmistelun käynnistämiseksi. x Kyllä, kenen kanssa: Kristiina Puolakka ☐ Ei	
Oppilaitoksen ohjaaja(t) ja yhteystiedot e-mail puh.	Päiväys <u>9.1.2015</u> <u>Erja Hannula</u> Allekirjoitus ja nimenselvennys E-mail: erja.hannula@samk.fi Puh: 044-7109815	Päiväys _____ Allekirjoitus ja nimenselvennys E-mail: Puh:
Opiskelijan/ tutkijan sitoumus	Sitoudun noudattamaan sairaanhoitopiirin ohjeistusta salassapitovelvollisuudesta ja hyvää tutkimuskäytäntöä. Sitoudun toimittamaan opinnäytetyön/tutkimuksen tuloksista raportin sairaanhoitopiiriin joko sähköisesti tai paperiversiona. Päiväys: <u>9.1.2015</u> <u>Laura Kumpulainen</u> Allekirjoitus ja nimenselvennys	
	Päiväys: _____ Allekirjoitus ja nimenselvennys	

SATAKUNNAN SAIRAANHOITOPIIRI
-kumppanuudella terveyttä ja toimintakykyä-

OPINNÄYTETYÖN/TUTKIMUKSEN LUPAHAKEMUS

Hoitotyön kehittämisry- hmän lausunto	☒ Lupaa puolletaan ☐ Lupaa ei puolleta, perustelut liitteessä ☐ Pyydetään lähettämään eettiselle toimikunnalle ☐ Pyydetään lisäselvityksiä: Päiväys: <u>19.1.2015</u> Allekirjoitus ja nimenselvennys <u>Maria Kivimäki</u> KEH.YH	
Eettinen toimikunta	☐ Eettisen toimikunnan lausunto saatu (liitteenä) _____ ☒ Eettisen toimikunnan lausuntoa ei tarvita.	
Tutkimus- luvan myöntämine n	Sairaanhoitopiirin toimialueen / yksikön tutkimus- tai kehittämishanke, johon opinnäytetyö / tutkimus liittyy (luvan myöntäjä täyttää): ☒ Myönnetty ☐ Ei myönnetä, perustelut:	
Ylihoitaja(t) Palvelupäälli- kö(t)	Päiväys: <u>15.1.2015</u> <u>Kristiina Puolakka</u> Allekirjoitus ja nimenselvennys KRISTIINA PUOLAKKA	Päiväys: _____ Allekirjoitus ja nimenselvennys
Yliääkäri(t)	Päiväys: _____ Allekirjoitus ja nimenselvennys	Päiväys: _____ Allekirjoitus ja nimenselvennys

LIITE 4

SATAKUNNAN AMMATTIKORKEAKOULU
SATAKUNTA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OP07A

1 / 2

SAMK / Sopimus opinnäytetyön tekemisestä	
Opinnäytetyön tekijä: Laura Kumpulainen	
Opiskelijanumero: 1200929	Aloitusryhmä: NHT12SP3
Koulutusohjelma: Hoitotyön koulutusohjelma	
Opinnäytetyötä ohjaavan opettajan nimi, sähköposti, puhelinnumero ja osoite: Erja Hannula, erja.hannula@samk.fi, p. 044-7109815	
Toimeksiantaja, yhteyshenkilön nimi, sähköposti, puhelinnumero ja osoite: Satakunnan sairaanhoitopiiri Kristiina Puolakka, kristiina.puolakka@satshp.fi	
Opinnäytetyön nimi: Omahoitajan toiminta lastenpsykiatrian kokovuorokausiosastolla	
Työn etenemisaikataulu: Valmis syksyllä 2015	
Tarkempi selvitys on sopimuksen liitteenä olevassa hyväksytyssä tutkimus-/projektisuunnitelmassa.	
Tätä sopimusta koskevat erimielisyydet pyritään ratkaisemaan ensisijaisesti neuvottelemalla osapuolten kesken. Mikäli asiasta ei päästä sopimukseen, erimielisyydet ratkaistaan Satakunnan käräjäoikeudessa. Tätä sopimusta on laadittu 3 kappaletta, yksi kullekin osapuolelle.	
Olemme lukeneet sopimusehdot (sivu 2) ja hyväksymme ne.	
Päiväys:	
Toimeksiantajan edustajan allekirjoitus, nimike ja nimen selvennys: KRISTIINA PUOLAKKA	
Osaamisalueen johtajan allekirjoitus ja nimen selvennys: Kristiina Puolakka KRISTIINA PUOLAKKA Evastiesq. Morki	
Opinnäytetyön ohjaajan allekirjoitus: ERJA HANNULA	
Opinnäytetyön tekijän allekirjoitus: 4.1.2015 Laura Kumpulainen	